

De daders

Columns - 14 september 2018 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

Toen het gesprek bij het zomerse grill-feest dreigde te stokken, sneed ik het thema 'Chemnitz' maar weer eens aan. In onze Duitse kennissenkring is zo'n thema altijd een goede gelegenheid de stemming te peilen. 'Kan iemand me vertellen wat er eigenlijk precies gebeurd is?', vroeg ik.

Dat was toch bekend, zei men: er lopen daar honderden neonazi's door de straten, ze achtervolgen migranten en slaan journalisten in elkaar. Dat klopt, maar ik kon toch niet nalaten te vragen of toevallig iemand ook wist wie er nu is vermoord, en door wie. Daarop volgde een ijzige stilte.

Waarom? Spiegel Online, voor de meesten aan tafel de belangrijkste bron van informatie, had in een dagenlange stroom aan artikelen vooral laten zien hoe gevaarlijk rechts Saksen is. De vermoedelijke daders die de 35-jarige Daniel H. neerstaken, volgens de politie twee of drie asielzoekers, kregen in vergelijking minder aandacht - al is de dood van H. de directe aanleiding van de explosie van rechts geweld geweest.

Deze keuze is ten dele terug te voeren op een gebrek aan informatie hierover. Maar het past ook bij de traditionele opvatting van de Duitse media dat zij hun lezers toch vooral duidelijk genoeg tegen extreem-rechts moeten waarschuwen, omdat de nazi's voor je het weet weer de macht in het land kunnen overnemen: de journalist als hoeder van de democratie.

Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn maandelijkse column persoonlijke ervaringen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland

Aan tafel hadden de meesten geen probleem met deze aanpak. Een oorspronkelijk Oost-Duitse moeder die een kind met een Afro-Amerikaanse jurist heeft, vertelde hoe ze laatst met haar 6-jarige dochter over een Oost-Duits meertje voer. In langsvarende plezierboten werd, door ogenschijnlijk 'normale' burgers, geroepen; 'Laat die vluchtelingenboot zinken!'

Ze heeft gelijk met haar afschuw: iedere AfD- of CDU-politicus die ontkent dat er in de nieuwe Duitse deelstaten geen diepgeworteld racisme bestaat, ontkent de

werkelijkheid. De grens tussen conservatief en rechts-radicaal wordt regelmatig erg makkelijk overschreden, ook door 'gewone burgers'.

De gemiddelde Berlijnse links-liberaal, zoals onze kennissenkring, is daarom blij met tegendemonstraties en concerten, al is het maar om aan het buitenland te laten zien dat 'de goede Duitser' in de meerderheid is; 'Wir sind mehr!', zoals ook in onze Berlijnse buurt op spandoeken is geschreven.

Alleen: het wordt ingewikkeld als dezelfde morele verontwaardiging ook overheerst in de berichtgeving. Aan de linkerkant wil men geen olie op het extreem-rechtse vuur gooien door teveel nadruk op criminaliteit van asielzoekers te leggen. Maar aan de rechterkant groeit de woede alleen al door het vermoeden dat de misdaden van de asielzoekers mínder aandacht krijgen dan de misdaden van rechts - met als uiterste consequentie: het goedpraten van rechts geweld, omdat men meent dat de 'rechtsstaat heeft gefaald'.

Chemnitz is daarmee onderdeel geworden van de toch al sterke polarisering, die sinds de vluchtelingen crisis van 2015 is gegroeid. Door links en rechts wordt Chemnitz nu gebruikt om het eigen gelijk te halen. Beide kanten hanteren dezelfde methode: een versimpeling van een complexe kwestie.

Het gevolg: de verwarring is groter dan ooit. Terwijl de Duitse media vooral rechts-radicalisme beschrijven, specialiseren rechtse websites zich in ongecontroleerde meldingen van gewelddaden door migranten of asielzoekers, die in de 'mainstreammedia' verzwegen zouden zijn.

De klassieke methode van de Duitse media tegen rechts blijkt zijn doel steeds weer voorbij te schieten, in Chemnitz in 2018, bij Pegida in 2015 en in 'Keulen' begin 2016. Hoe feller de afgelopen jaren is gewaarschuwd tegen rechtspopulisten, des te groter de AfD is geworden - en des te radicaler.

Dus: moet de Duitse media meer 'begrip voor de boze burger' krijgen, zoals men in Nederland is gaan doen?

Een morele overtuiging hoeft een nauwgezette omgang met de feiten niet in de weg te staan, vertelde een redactiechef van Die Zeit me een paar maanden geleden in een interview. Zijn overtuiging: daders van rechts en daders *mit Migrationshintergrund* moeten in de media hetzelfde worden behandeld. Omdat beide groepen de 'liberale waarden' bedreigen die de Duitse journalist wil beschermen.

Het lijkt zo simpel, maar in tijden van ideologische verstarring blijkt het niet eenvoudig.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/27914/de-daders>